

Tapaus Teräasekeskus

Onko sinullakin **luvaton** ampuma-ase?

TEKSTI: MIKKO NISKASAARI

KUVAT: TERO KUITUNEN

Meneillään on merkillinen tapaus, jolla voi olla kauaskantoisia vaikutuksia. Poliisihallitus muutti taannehtivasti lain tulkintaa starttipistooleista, joita käytetään myös metsästyskoirien kouluttamiseen.

Tarinamme alkaa lokakuussa 2012. Tuusulan Jokelassa toimivan Teräasekeskuksen omistajat eivät epäilleet mitään poikkeuksellista, kun tulli otti tarkastettavaksi erän heille tulossa olleita turkkilaisia starttipistooleita. Tavarat tutkittiin, hyväksyttiin ja ne saapuivat liikkeeseen myyntiin. Tullilla ei ollut moittimista. Se ei pitänyt tuotteita luvanvaraisina, kuten ei ole pitänyt aiempinakaan vuosina.

- Samoja starttipistooleita on myyty seitsemän vuotta, ja tulli on niitä toisinaan pistokokein tarkastanut. Kaikki ovat sen läpäisseet, kertoo Teräasekeskuksen toimitusjohtaja Sami Raunio.

Marras- ja joulukuussa tulli kuitenkin takavarikoi uudet erät samanlaisia turkkilaisia Retay- ja Ekol-starttipistooleja. Poliisihallituksen lausunnon jälkeen starttipistooleista kirjattiin rikosilmoitus: Teräasekeskuksen omistajia epäiltiin törkeästä ampuma-aserikoksesta.

Sen jälkeen kaikki liikkeeseen tulevat tavaraerät, myös nahkahansikkaita ja metsästysnuolen kärkiä sisältävät, on pysäytetty, tutkittu ja kuvattu. Siis tavannomaisen läpivalaisun lisäksi.

Tammikuussa liikkeeseen tehtiin poliisin ja tullin toimesta vuositarkastus, joka kääntyi kotietsinnäksi. Viranomaisen mukaan lähti myös teräaseita, joita niitäkään ei kukaan ollut aikaisemmin väittänyt laittomiksi.

Tämän erikoisen prosessin on käynnistänyt poliisihallituksen asehallintoyksikkö, ja sen ylitarkastaja Reima Pensala. Poliisihallitus on vaatinut tullia takavarikoimaan starttipistoolit, ja pyytämään aseista lausunnot itseltään. Lausunnoissaan se on väittänyt starttiaseita luvanvaraisiksi, vaatinut tullia kirjaamaan niistä rikosilmoitukset, ja käynnistämään esitutkinnan. Esitutkintaa Poliisihallitus on ohjannut omilla lausunnoillaan, ja toisaalta käyttänyt tullin rikosilmoituksia käynnistääkseen liikkeen elinkeinoluopien peruuttamisen.

LAKIMUUTOS KEPPIHEVOSENA

Marraskuussa takavarikoidusta erästä asehallintopäällikkö Heidi Nuoritalo ja ylitarkastaja Reima Pensala antoivat 29.11.2012 päivätyn lausunnon jossa väitetään: ”Retay Baron HK -pistoolin piippu on Tullin toimittaman kuvan perusteella avoin, siinä voidaan täysin turvallisesti laukaista sekä 9 mm --- paukkupatruuna, että samaan kaliiperiin valmistettu kaasupatruuna”. Sami Raunio hämmästelee väitettä.

- En ole nähnyt kyseisiä aseita, koska erä on takavarikoitu. Siten en voi tietää, onko tehtaalla tehty virhe vai mistä on kysymys. Tällä samalla tavaranimikkeellä ja tilauskoodilla on ennenkin tilattu, ja Turkista on tilattu nimenomaan starttipistooleita. Ei ole mitään järkeä jättää piippu tukkimatta, sillä ase ei toimi, jos piippu on avoin. Paukkupatruunan voima ei riitä luistin työntämiseen taakse, ellei synny vastapainetta.

Samassa erässä olleet Retay Eagle -starttipistoolit on tukittu piipussa olevalla 15 mm pitkällä metallipalalla, joka ei ole poistettavissa asetta rikkomatta. Silti saman poliisihallituksen lausunnon mukaan niitä ”tulee mahdollisesti pitää ampuma-aseina, koska ne hyvin todennäköisesti ovat muunnettavissa ampu-aseiksi ilman erityistietoja tai taitoja”.

Lausunnonssa myös väitetään kaikkia näitä pistooleita kaasuseiksi, koska niissä voidaan laukaista kaasupatruuna. To-

Kaksi esimerkkiä paukkupatruuna-aseiden kestävydestä: niitä hajoaa joskus paukkupatruunoillakin. Materiaalit ovat pehmoisia, magneetti ei ota kiinni edes piippuun. Onkin vahva syy epäillä viranomaisten väitteitä siitä, että ne kestäisivät oikeita pistoolin patruunoita. Huomaa myös piipun kyljessä oleva reikä, josta paine karkaa sivulle. Piiput on tukittu kovametallipaloilla, joiden poistaminen on vaikeaa. Tällaiset laitteet on suunniteltu vain ja ainoastaan paukkupatruunoiden ampumiseen. Ne eivät ole siten edes kaasupistooliteita.

sin piipussa olevan tukkeen vuoksi kaasu ei leviäisi eteen, vaan hylsynpoistoaukosta ylös tai sivulle. Kaasupilvi pölyttäisi siis ampujan omien kasvojen eteen, mikä ei vaikuta kovin järkevältä kaasuseen käytöltä.

Poliisihallituksen asehallinto ratsastaa ampuma-aselain 13.6.2011 voimaan tulleella muutoksella. Tuolloin lain 2 pykälään lisättiin säädös: *"Ampuma-aseeksi katsotaan myös sellainen esine, joka muistuttaa ampuma-asetta ja joka rakenteensa tai valmistusmateriaalinsa puolesta on ilman erityistietoja ja -taitoja muunnettavissa toimivaksi ampuma-aseeksi."*

Asehallinnon tulkinnan mukaan muutostöillä ei tarvitse tuottaa toimintakuntoista asetta, rikos täyttyy jos aikaansaadulla kapineella voidaan laukaista yksikin patruuna.

KRP:n rikostekninen laboratorio antoi tammikuussa lausunnon, jonka mukaan "aseet ovat helpoimmin muutettavissa --- kaasuseiksi niin, että ase-

piippu katkaistaan kohdasta, missä kovametallipalan takaosa sijaitsee". Se tarkoittaisi, että sileästä piipusta jäisi jäljelle pari senttiä. Jos aseella voisikin ampua kaasupatruunoita, ei askartelija olisi päässyt pitkälle. Kaasupatruunoiden ostamiseen kun tarvitaan lupa, jos niitä Suomesta ylipäätään mistään edes saa. Ulkomailta patruunoita toki voi hankkia, mutta samalla vaivalla saa sitten ihan oikean kaasuseenkin. Esimerkiksi Saksassa ne ovat lupavapaita.

Poliisihallitus pani vieläkin paremmaksi. Ylitarkastajien Mika Kosen ja Reima Pensalan 3.4.2013 allekirjoittaman uusimman lausunnon mukaan starttipistoolit saadaan muunnetuksi luotiaseeksi poraamalla piippu auki, ja avartamalla patruunapesää "esimerkiksi poraamalla tai patruunaa lyhentämällä taikka valmistamalla paukkupatruunasta luotipatruuna". Lausunnon mukaan tämä on niin helppoa, että "siihen kykenee kouluttamaton, yksinkertaisiin me-

tallitöihin kykenevä henkilö, jolla ei ole asealan koulutusta".

Lausunnossa väitetään myös: "Poliisihallituksen suorittamissa koeammunnoissa muunnetut aseet kestivät kahta --- kaasuseyksilöä lukuun ottamatta normaalin paineen aiheuttavia 9 mm luotipatruunoita hyvin". Kp-mallisella aseella väitetään ammutun useita lippaallisia .380 ACP (9 mm x 17) luotipatruunoita sarjatulella, jonka nopeudeksi arveltiin 800-1000 laukausta minuutissa.

Väite on epäilyttävä, sillä starttipistoolien metallia ei ole tarkoitettu kestämään painetta.

- Starttipistoolit maksavat Turkissa alle 20 euroa, joten jos poliisihallituksen väite pitää paikkansa, Turkki pystyy mullistamaan maailman asemarkkinat, huomauttaa Sami Raunio.

- Ei niiden metalli kestä luotipatruunoiden paineita.

Ylitarkastaja Mika Koponen ilmoitti, ettei hän muista lainkaan tätä lausuntoa, jonka todenperäisyydestä hänen mielestään vastaa yksin sen esittelijä Reima Pensala. Häntä ei yrityksistä huolimatta tavoitettu.

TERÄSEKESKUS AINOA KOHDE

Jos starttipistoolit olisivat niin helposti ampuma-aseiksi muutettavissa, kuin mitä poliisihallitus väittää, ja jos niiden myyminen on ampuma-aserikos, kuten poliisihallitus myös väittää, olisi johdonmukaista laittaa esitutkintaan kaikki starttiaseita myyneet liikkeet.

Asehallintopäällikkö Heidi Nuoritalo kieltäytyi vastaamasta kysymykseen, onko muita aseliikkeitä esitutkinnassa starttiaseiden vuoksi.

- Esitutkinta ei kuulu asehallinnolle, joten emme voi antaa niistä tietoa. Poliisihallituksen rikostorjuntayksiköstä varmaan saa vastauksen.

Nuoritalo ei myöskään osannut sanoa, kuinka paljon on tullut ilmi tapauksia, joissa starttiase on muunnettu ampuma-aseeksi.

- Sitä on hirmuisen vaikea sanoa.

Pyysin suuruusluokkaa. Yksi, kymmenen, sata vai tuhat tapausta vuodessa?

- En osaa sanoa, enkä oikeastaan voi sanoa, koska jos ase muunnetaan, se on rikos ja rikostutkinta ei kuulu meille, Nuoritalo väisti

Poliisihallituksen rikostorjunnasta tavoitin poliisiylitarkastaja Heikki Lausmaan, jolta kysyin, onko useampia kuin yksi aseliike esitutkinnassa starttipistoolien myynnin vuoksi. Hän oli hyvin hämmästynyt koko kysymyksestä.

- Koskeeko esitutkinta siis pelkästään starttipistoolia, vai onko siinä muutakin? Onko niitä muunneltu?

Kukaan ei ole edes väittänyt Teräsekeskuksen muunnelleen niitä.

- Jaaha. Minun tiedossani ei ole muita tällaisia esitutkintoja, joskaan en tietysti välttämättä saa tänne tietoa jokaisesta.

Lausmaa antoi KRP:n tehtäväksi selvittää, onko muiden aseliikkeiden starttipistoolit käynnistäneet esitutkinnan. Tätä kirjoitettaessa muita ei ole löytynyt. Mitä ilmeisimmin kyseessä on yksin

Sami Raunio ja se kuuluisa, iltapäivälehdissä monituiseen kertaan näkynyt pistooliteline. Sen sekä taustalla näkyvän kivääri- ja haulikkotelineen sisältö on nyt poliisin takavarikossa.

Poliisi tyhjensi myös liikkeen patruunakaapit.

Asekauppiat hermostuvat

Asekauppioiden liitto on seurannut asehallinnon toimintaa hyvin huolestuneena, kertoo liiton varapuheenjohtaja Timo Huikkala.

- Näyttää siltä, ettei asehallinto halua enää hoitaa tehtävänsä neuvoin ja ohjein. Pienimmästäkin rikkeestä yritetään ensimmäiseksi alkaa syyttämään ja peruuttamaan lupia. Erityisesti poliisihallitus ratsastaa aselain 2 pykälän tulkinnoilla. Melkein mitä tahansa väitetään helposti ampuma-aseeksi muunneltavaksi.

- Monet aseliikkeet ovat pyytäneet asehallintoyksiköltä ohjeita starttiaseiden myynnistä. Sieltä ilmoitetaan vain, että "linjaus on tämä", mutta silti he eivät anna ohjeita. Kauppiat eivät nyt uskalla myydä mitään starttiaseita, koska he eivät tiedä, mitä aseita poliisihallitus myöhemmin alkaa väittämään laittomiksi. Tässä on oikeusturva pahasti vaarassa.

- Tämä ei koske vain starttiaseita, vaan poliisihallituksen toiminta on muutoinkin epämieluisia. Poliisilaitokset esimerkiksi myöntävät lupia vaihtopiippuihin, mutta poliisihallituksen mukaan aseiden piippuja ei saa vaihtaa.

Huomattavan usein asehallinnon virkamies ei osaa sanoa mikä on laillista, vaan vetoaa siihen, että käräjäoikeudessa sitten katsotaan, onko tehty rikos vai ei. Huikkalaa moineen hämmästyttää.

- Eihän näin voi olla! Lakien ja ohjeiden tarkoitus nimenomaan on välttää oikeuteen joutumista. Sitä paitsi, vaikka syyte hylättäisiin, niin esitutkinnasta ja syytteestä jää merkintä poliisiasian tietojärjestelmään (patja). Myöhemmin aselupa voidaan peruuttaa koska on ollut syytteessä. Lisäksi harrastus voi olla turhan prosessin vuoksi poikki vuosikautia ja kauppiaalta mennä koko ammatti. Tästä poliisihallitus ei kannata mitään vastuuta.

Teräsekeskusta varten räätälöity rikosväite.

Kysyin Lausmaalta myös, kuinka yleistä starttipistoolien muuntaminen ampuma-aseeksi on.

- Eikös asehallinto olisi parempi vastaamaan tähän? Vaikka he eivät voikaan kertoa yksittäisistä esitutkinnoista, niin kai he voivat kertoa tapausten määrän.

Poliisi on tehnyt liikkeessä lain edellyttämän tarkastuksen vuosittain.

Kerron, etteivät he joko osanneet tai halunneet vastata.

- Jaaha. Kokonaismäärää on vaikea sanoa, eivät kaikki varmaan tule poliisiin tietoon. Minun tietooni tulee muutamia vuodessa.

LUPA POIS, VAIKKA RIKOSVÄITE KAATUISI

Toimien kohteena oleva aseliike on koko prosessin ajan vedonnut luottamuksensuojaan. Kun viranomainen on hyväksynyt jonkin toiminnan lailliseksi, kansalaisella on oikeus luottaa, ettei viranomainen ryhdy jälkikäteen vääntämään toimintaa rikolliseksi. Liike on toiminut avoimesti, tulli on hyväksynyt starttipistoolit tuotavaksi maahan, poliisi on tehnyt liikkeessä lain edellyttämän tarkastuksen vuosittain, eikä tarkastajilla ole ollut starttipistoolista huomauttamista. Liike myös huomioi aselain muutoksen.

- Soitin heti lakimuutoksen jälkeen kesäkuussa 2011 poliisihallitukseen ylitarkastaja Jussi Kytösaarelle ja kysyin, vaikuttaako tämä starttipistoolien luvanvaraisuuteen. Hän vastasi suoraan ja epäroimättä ”ei vaikuta, niiden asema pysyy aivan entisenä”.

Ylitarkastaja Jussi Kytösaari ei kiistä eikä myönnä keskustelua:

-Valitettavasti en voi kommentoida, koska asia on keskeneräinen.

Poliisihallituksen huhtikuussa antamassa päätöksessä, jolla Teräsekeskuk- sen asealan elinkeinolupa peruutettiin, keskustelu myönnetään, mutta kielletään sen merkitys: ”Keskusteluja elinkeinon-

harjoittajan kanssa on käyty ja voidaan käydä puhelimessa vain yleisellä tasolla ja siitä mitä säännökset sanovat...”.

Raunio kertoo kysyneensä nimen- omaan mitä muutettu säännös merkitsee starttipistoolien kohdalla. On lupa pitää näytettynä, että hän on saanut kesäkuus- sa 2011 poliisihallitukselta juuri sellaisen vastauksen, kuin haastattelussa kertoo.

Asehallintopäällikkö Heidi Nuoritalo ja ylitarkastaja Mika Koponen kiistävät myös tullen hyväksymisen merkityksen, koska kyseessä on eri viranomainen. Edes poliisiin suorittamat aseliikkeen tarkastukset eivät heidän mielestään anna luottamuksensuojaa, koska Nuoritalon ja Koposen mukaan Keski-Uudenmaan poliisilaitos ei ole tehnyt liikkeessä tarkastuksia vuosina 2009-2011.

Teräsekeskus on valittanut päätök- sestä hallinto-oikeuteen, ja valituksen liitteenä ovat kopiot pankin tiliotteis- ta, jotka osoittavat poliisille maksetun tarkastusmaksut vuosilta 2009, 2010 ja 2011.

Vaikuttaisi siltä, että kaikki poliisivi- ranomaiset eivät puhu totta.

Varmuuden vuoksi Nuoritalo ja Ko- ponen ilmoittavatkin päätöksessään, että liikkeen aselupa peruutetaan riippu- matta siitä, kestäkö vai kaatuuko väite starttipistoolien myynnin rikollisuude- sta. Muina peruutuksen perusteina heillä on muun muassa Sami Raunion vuon- na 2011 ylinopeudesta saama rikesakko. Liikkeessä on tehty vuosina 2008-2011 muutamia vähäisiä virheitä, jotka nor- maalisti johtavat enintään huomautuk- seen. Niihin ei ole aikoinaan puututtu, mutta poliisihallitus on ottanut ne käyt- töön tätä operaatiota varten.

ENNAKKOTAPAU

Riistä halusi nostaa tapauksen esiin use- ammastakin syystä: Jos kauppias saa tuomion, on kyseessä taannehtiva kri- minalisointi, joka tekee KAIKISTA starttiaseista luvattomia ampuma-aseita.

Kanakoerien koulutusase

Nimestään huolimatta starttipistoolia ei käytetä pelkästään urheilukilpailuissa. Eräs suurimmista käyttäjäryhmistä ovat metsästäjät. Kanakoerien kouluttamisessa se on erittäin tärkeä apuväline, toteaa Saksanseisojakerhon varapuheenjohtaja Vesa Nummi Ruskolta.

- Koiran koulutusvaiheessa hyvin harvoin lintu pudotetaan, vaan koira to- tutetaan laukausääneen starttipistoolilla. Käskystä koira etsii linnun, käskystä ajaa sen lentoon - ja sen jälkeen laukaus on merkki siitä, että tämä suoritus on ohi. On hyvin tärkeää opettaa koira tähän.

- On paljon helpompi kuljettaa mukana starttipistoolia kuin haulikkoa. Lisäksi koulutusta annetaan toisinaan paikoilla, joilla voi liikkua muita ihmisiä. Start- tipistooli ei herätä niin huomiota kuin haulikko, joten ihmiset uskaltavat tulla juttusille.

- Starttiasetta voidaan käyttää myös kokeissa. Kokeet voivat olla rauhoitus- alueella, tai muutoin sellaisissa olosuh- teissa, ettei pudottaminen ole mahdollista tai tavoitteena. Esimerkiksi Tanskassa kokeet viedään läpi yksinomaan startti- aseilla. Koulutuksessa käytetään yleensä 6 mm, kokeissa 9 mm starttipistoolia.

- Starttiaseen uskaltaa antaa myös aloittelijalla, jolla ei ole vielä omaa asetta, kertoo Veikko Nurmi. Hän toimii kerhossaan ylituomarina, ja myös koulut- taa tuomareita.

Niiden omistajia on tuhansia, todennä- köisesti puhutaan kymmenistä tuhan- sista. Samalla testataan vuonna 2011 voimaantulleen ampuma-aselain ve- nymiskykyä: jos tämä menee läpi, vi- ranomaispäätöksellä voidaan jatkossa kieltää oikeastaan mitä tahansa. Lisäksi tapauksessa on erittäin ikävä piirre, eli yksittäisen aseliikkeen joutuminen vi- ranomaisten ajohadin kohteeksi. Täl- laista ei Suomessa saisi tapahtua. ■

Kesäkuun 9. päivä Helsingin keskustassa poliisi joutui ampumaan sekavasti käyttäytynyttä ”asemiestä” sääreen. Jälkeenpäin selvisi, että epäillyn ase olikin starttirevolveri. Kirjoitushetken tieto- jen mukaan häntä ei tulla syyttämään ampuma-aserikoksesta!